

DAILĖS PAVELDO MOKSLINIAI TYRIMAI IR JŲ REIKŠMĖ ĮPAVELDINIMO PROCESĖ

Margarita Janušonienė

KULTŪROS PAVELDO DEPARTAMENTAS

A. Baranausko g. 14, LT-62154 Alytus

margaritajanusoniene@yahoo.com

Straipsnyje aptariama fundamentinių ir ardomųjų dailės paveldo tyrimų būklė Lietuvoje. Pirmoje dalyje apžvelgiama dailės paveldo inventorinio darbu ir tyrimų būklė sovietmečiu, kai buvo sudaromi pirmieji juridškai veiksnūs saugomų dailės paminklų sąrašai. Antroje dalyje analizuojama situacija po nepriklausomybės atkūrimo. Tuo metu Lietuvos dailėtyroje įvyko kokybinis lūžis. Išsiplėtė dailės paveldą tiriančių institucijų tinklas, sistemingai ir profesionaliai pradėta tirti senoji Lietuvos dailė, suaktyvėjo tyrimų rezultatų viešinimas ir mokslinių darbų leidyba. Fundamentaliais tyrimais atskleista, kad Lietuvoje vis dar tebeturime gausų ir unikalų dailės paveldo palikimą, tačiau tik nedidelė jo dalis yra įrašyta į Kultūros vertybių registrą. Trečioje dalyje aptariamas Leipalingio dvaro centrinių rūmų interjero sienų tapybos suradimas 2009 m., atliekant pastato restauravimo darbus. Analizuojant šį konkretų atvejį, parodoma kompleksinių (fundamentinių ir ardomųjų) tyrimų būtinybė ir svarba dailės paveldo apskaitos bei apsaugos procese.

REIKŠMINIAI ŽODŽIAI: dailės paveldas, dailėtyra, apskaita, fundamentiniai tyrimai, fiziniai tyrimai, Leipalingio dvaro rūmai, polichromija.

ĮVADAS

Dailės paveldas – vertinga ir gausi bendrojo nacionalinio kultūros paveldo dalis. Vertingiausieji dailės kūriniai yra įrašomi į Kultūros vertybių registrą, suteikiant jiems teisinę apsaugą. Dailės kūrinių apskaita ir įpaveldinimas yra dinamiškas procesas, nes dailės kūriniai nuolat yra konstatuojami iš naujo, labai priklausomi nuo naujų vertinimų ir nuvertinimų, apribojimų bei praplėtimų, kuriuos sąlygoja pažangesni ir tikslesni tyrimo metodai. Dailės paveldo svarba iš

esmės nekvestionuojama – nuo seno dailės kūriniai yra klasikinės paveldosaugos objektas, tačiau jo tyrimo ir išsaugojimo būdai nuolat tobulinami.

Atkūrus nepriklausomybę, 1996 m. pirmą kartą šalies istorijoje priimtas Kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymas, kuriame daug dėmesio skiriama būtent dailės paveldo objektų apsaugos užtikrinimui, nes iki to laiko dailės paveldo apsaugą reglamentavo bendrieji kultūros paminklų apsaugos įstatymai. Kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatyme (toliau – KKVAĮ) įtvirtinta nuostata, kad dailės kūrinių

demand and in relation to specific restoration projects. The information gathered in the process of conducting fundamental research is not adequately used in the process of inventorying the fine arts heritage. The process of including the objects in the national register takes a long time, and the objects that are not included are usually stored improperly; thus, there is a danger that they may be lost for the future generations (some are decaying because of unsuitable storage, and others are destroyed because of the failure to recognize their value).